

taa huomioon määriteltäessä tautikriteerejä sekä lääkkeiden ja sairauksien korvattavuutta. Saatujen tietojen mukaan Suomessa käytetään suhteellisen runsaasti sekä reseptilääkkeitä että käsi-kauppalääkkeitä. Hoitokäytäntöihin on pyrittävä puuttumaan ja valistuksella ja tiedotuksella vaikutettava niin lääkäreihin kuin potilaisiinkin tarkoituksenmukaisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Tarpeellista olisi myös tutkia sairastavuuden syitä ja keskittyä tässä erityisesti kansansairauksiin, joiden ehkäisyn hyvinvointia koskevat ja kansantaloudelliset vaikutukset olisivat voimakkaimmat ja useimpia kansalaisia koskevat.

Hallituksen esitys sisältää eräiltä osin jälleen lääkekorvausten alennuksia. Korvaustaso on eurooppalaisessa vertailussa muuttumassa varsin heikoksi. Erityisesti nykyisin 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden kohdalla potilaiden kustannukset nousevat, samalla kun tähän ryhmään kuuluu varsin runsaasti lääkkeiden käyttäjiä. Heidän hoitomyöntyvyytensä mahdollinen aleneminen saattaa vaikuttaa voimakkaasti vastaisiin kustannuksiin ja johtaa joissakin tautiryhmissä erittäin kalliisiin ratkaisuihin, jos läkehoidon asemesta joudutaan raskaampiin lääketieteellisiin toimiin.

Omavastuiden lisääminen lainsäädäntöön johtaa omavastuiden kasaantumiseen, koska useissa tapauksissa ne koskevat samaa henkilöä. Vaikka läkehoidossa ja matkakustannuksissa on vuotuiset omavastuut, olisi valiokunnan mielestä selvitettävä yhtenäisen terveydenhuollon maksujen ja kustannusten omavastuiden kattoa, jonka nojalla voidaan saattaa henkilön sairaanhoidon kulut kohtuullisiksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suurimmat menetykset lääkekorvauksissa syntyisivät niille henkilöille, jotka nykyisin saavat 100 prosentin korvausta ja joiden käyttämät lääkkeet siirtyisivät 75-prosenttisesti korvattaviksi. Kun heille lisäksi tulee omavastuu, saattavat vuotuiset lisäkustannukset olla huomattavat.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että määrättäessä sairauksia ja korvattavia lääkkeitä 100-prosenttisesti ja 75-prosenttisesti korvattavien luokkaan ei nykyisin 100-prosenttisesti korvattavia lääkkeitä siirretä alempaan korvausryhmään.

Vakavan masennustilan hoitoon määrättyjen lääkkeiden hyväksymistä erityiskorvattavien lääkkeiden piiriin on viime aikoina heikennetty. *Valiokunta edellyt-*

tää, että tulkinassa palataan aikaisempaan käytäntöön.

Valiokunta kiinnittää huomiota potilaan tietosuojaan tarkeyteen. Tähän seikkaan on tiedotuksessa ja valistuksessa kiinnitettävä huomiota niin apteekeissa kuin korvauksia käsiteltäessä.

Yksityiskohtaiset kannanotot

Valiokunta ehdottaa 9 §:ään otettavaksi uuden 2 momentin, jonka nojalla voidaan määrätä poikkeuksellisesta ostokerran määrittelystä tietyissä sairauksissa.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että tehdään mahdolliseksi useamman ostokerran pitäminen yhtenä ostokertana omavastuuta perittäessä silloin, kun lääke ominaisuuksiensa takia tai sairauden johdosta on myytävä pieninä annoksina, sekä silloin, kun pienien lääke-erien määrääminen on tarpeellista potilaan kannalta tarkoituksenmukaisen lääkityksen selvittämiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen mukaisista markkamääristä syntyy eräissä tapauksissa ongelmia, jotka johtavat vakuutetun kannalta arvaamattomiin lopputuloksiin. Omavastuuosuuksien muutoksilla ja tekemällä perustelluissa tilanteissa mahdolliseksi yhdistää ostokertoja yhden omavastuun piiriin voidaan välttää mainitut ongelmat. Muutos on kustannusvaikutuksiltaan neutraali. Lisäksi valiokunta ehdottaa ostokertaisen omavastuun poistamista silloin, kun vuotuinen omavastuu on ylittynyt.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan Euroopan talousalueen sopimuksen voimaantulo saattaa vuodenvaihteessa ennen käsiteltävän lain voimaantuloa nostaa eräiden lääkkeiden hintoja varsin huomattavasti. Potilaat ovat saaneet nämä lääkkeet maksutta ja heidän asemansa muodostuisi kestävämmäksi. Tästä syystä valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen voimaantulosäännöksellä estettäväksi hintojen tällainen kohtuuton nousu.

Valiokunnan käsiteltävänä on hallituksen esityksen n:o 101 perusteella ollut ehdotus laiksi sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n muuttamisesta. Tämän ehdotuksen johdosta on tähän hallituksen esitykseen sisältyvään lakiehdotukseen tehtävä eräitä teknisiä korjauksia.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esi-

tystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 5 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 9 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 1 ja 2 momentti 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1047/93) ja 9 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 30 päivänä joulukuuta 1991 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (1714/91 ja 1653/92), sekä

lisätään lakiin uusi 67 a §, seuraavasti:

5 a §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
(3—5 mom. poist.)

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä korvataan:

1) 50 prosenttia 50 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta;

2) 75 prosenttia 25 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta, kun kysymyksessä on vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoidossa tarvittava välttämätön lääke; sekä

3) 100 prosenttia 25 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta, kun kysymyksessä on vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoidossa tarvittava vaikutustavaltaan korvaava tai korjaava välttämätön lääke.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä määrätään, mitä edellä 1 momentissa ostokerralla yleensä tarkoitetaan, sekä tästä poikkeamisesta eräissä sairauksissa. (Uusi)

(3 mom. kuten hallituksen esityksen 2 mom.)

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinistä ravintovalmisteista korvataan 50 prosenttia 50 markkaa tai 75 prosenttia 25 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvauksen tasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään tarkemmin, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena ja korvattavana valmisteena. Edellä 5 §:n 1 momentin 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korva-

taan 50 prosenttia 50 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta. (hallituksen esityksen 3 mom.)

Kun vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 3 100 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), on hänellä oikeus ylimenevältä määrältä lisäkorvaukseen. (Poist.) Lisäkorvaus maksetaan, jos se on kalenterivuodelta enemmän kuin 100 markkaa. Lisäkorvaus voidaan evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menettänyt vilpillisesti korvausta haattaessa tai korvauksen epäämiseen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy. (hallituksen esityksen 4 mom.)

Mitä 4 momentissa säädetään kliinisistä ravintovalmisteista, sovelletaan myös niitä vastaaviin tuotteisiin. (hallituksen esityksen 5 mom.)

(7 mom. kuten hallituksen esityksen 6 mom.)

67 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä, mitä sairausvakuutuslain 5 a §:ssä säädetään, suoritetaan 1 päivän tammi-kuuta ja 31 päivän maaliskuuta 1994 välisenä aikana ostetusta lääkelain 21 §:n 4 momentissa tarkoitetusta erityislupavalmisteesta sairausvakuutuslain mukainen korvaus sen käytännön mukaan, joka oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 1993. (Uusi)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Kauppinen,

Kemppainen (osittain), Muttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka, Puisto ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Vehkaoja.

Vastalauseita

I

Viimeisten kahden vuoden aikana eduskunta on kolmeen otteeseen voimakkaasti kritisoinut sairausvakuutuksen heikennyksiä. Joulukuussa 1992 eduskunta toisti lausuman, jossa edellytettiin sosiaali- ja terveystalouden yksimielisen ehdotuksen perusteella, ettei hallitus enää toimenpiteillään heikennä sairausvakuutuksen korvaustasoa. Kaikesta tästä huolimatta hallitus toi eduskuntaan esityksen, jolla oli tarkoitus heikentää edelleen lääkekorvauksia 150 miljoonalla markalla.

Kansanterveyden kannalta vahingollinen ja taloudellisesti ajan mittaan kalliiksi käyvä linja jatkuu niin kauan kuin eduskunta ei yksinkertaisesti kieltäydy hyväksymästä hallituksen valintoja. Sairausvakuutuslakiin tehdyt heikennykset ovat johtaneet lääkekorvausjärjestelmän jo Euroopan toiseksi alhaisimpaan korvaustasoon.

Sosiaali- ja terveystalouden päätti yksimielisesti vedota ministereihin Huuhtanen ja Viinanen, että olisi hyväksytty valiokunnan laatima korjausesitys, joka olisi suunnannut lääkekorvauksia uudelleen siten, ettei korvauksia olisi leikattu niiltä ryhmiltä, joilla kulut ovat suurimmat. Vaikka valiokunnan yhteinen vetoisuus tuottikin merkittävän tuloksen siltä osin, ettei suunniteltuja 100 %:n korvausluokassa olevia lääkkeitä saa siirtää tulevaan 75 prosentin korvausluokkaan, jäi muutos puolitehen. Esitimme nimittäin yhdessä myös, että 80 %:n korvausluokan korvausprosentti olisi säilytetty 80 %:ssa eikä alennettu 75 %:iin tilanteessa, jossa erityiskorvattaviin lääkkeisiin tulee lisäkustannuksena 25 markan omavastuuosuus. Myöskään vuotuisen ylivastuun ylimenevältä osalta ei peritä oma-

vastuuosuuksia toisin kuin hallitus esitti. Valiokunta otti kantaa myös esiin nostamaamme vakavien masennustilojen hoidoon käytettyjen lääkkeiden tulkintakäytännön muutosta vastaan.

Koska valiokunnan yhteistyö, jolle tässä asiassa annamme suuren arvon, ei johtanut kaililta osin yhteisesti valmisteltuun tulokseen, esitämme, että 80 %:n korvausluokka säilytetään. Koska monet erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutetut ihmiset ovat nyt niin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa sairautensa tai työttömyyden vuoksi, että välttämättömien lääkkeiden käytöstä on jouduttu luopumaan, ei nyt tulisi asettaa mitään lisäkustannuksia, kun indeksikorotukset on viety etuuksista ja verotus kiristyy vuonna 1994. Siksi esitämme, että erityiskorvattaviin lääkkeisiin ei aseteta omavastuuosuutta.

Valiokunnan yhteinen esitys sisälsi myös lääkekulujen katon alentamisen 3 100 markasta 2 800 markkaan. Tätä ei kuitenkaan hyväksytty. Ehdotamme, että alennus hyväksytään, sillä lääkekustannusten katto on nyt liian korkealla ja sitä korottaa vielä vaatimus, että korvaus maksetaan vasta, kun palautettava määrä on vähintään 100 markkaa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä toistaa voimakkaan vastalauseensa porvarihallituksen linjalle, jossa laman seuraukset asetetaan raskeimmin pienituloisten sairaiden ja vammaisten ihmisten kannettavaksi. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaate on sivuutettu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 5 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 9 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 1 ja 2 momentti 26 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (1047/93) ja 9 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 30 päivänä joulukuuta 1991 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (1714/91 ja 1653/92), sekä

lisätään lakiin uusi 67 a §, seuraavasti:

5 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä korvataan:

1) 50 prosenttia 50 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta;

2) 80 prosenttia (*poist.*), kun kysymyksessä on vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoidossa tarvittava välttämätön lääke; sekä

3) 100 prosenttia (*poist.*), kun kysymyksessä on vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoidossa tarvittava vaikutustavaltaan korvaava tai korjaava välttämätön lääke.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinistä ravintovalmisteista korvataan 50 prosenttia 50 markkaa tai 80 prosenttia (*poist.*) sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvauksen tasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään tarkemmin, mitä on pidettävä tässä momentissa

tarkoitettuna vaikeana sairautena ja korvattavana valmisteena. Edellä 5 §:n 1 momentin 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan 50 prosenttia 50 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta.

Kun vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana korvatuista lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 2 800 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), on hänellä oikeus ylimenevältä määrältä lisäkorvaukseen. Lisäkorvaus maksetaan, jos se on kalenterivuodelta enemmän kuin 100 markkaa. Lisäkorvaus voidaan evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menetellyt vilpillisesti korvausta haattaessa tai korvauksen epäämiseen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy.

(6 ja 7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

67 a §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1993

Marjatta Stenius-Kaukonen

Outi Ojala

II

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuksen lääkekorvausten laskentaperusteita muutettaviksi. Valiokunnan mietinnön mukaan sairausvakuutuslain perusteella peruskorvattavista lääkkeistä maksettava korvaus kultakin ostokerralta on 50 prosenttia yli 50 markan määrästä kuitenkin niin, että korvaus 25 mark-

kaa ylittävstä määrästä vaikean ja pitkäaikaisen sairauden välttämättömän lääkityksen osalta on 75 prosenttia ja em. sairauden hoidossa tarvittavan korvaavan tai korjaavan lääkkeen osalta 100 prosenttia (erityiskorvattavat lääkkeet). Huolimatta valiokuntakäsittelyssä tehdyistä parannuksista hallituksen esitykseen lakiehdotus mer-

kitsee heikennystä sairausvakuutuksen lääkekorvauksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on aiemmissa mietinnöissään vaatinut, ettei sairausvakuutuksen korvaustasoa saa alentaa.

Lääkekorvausten merkitystä terveydenhuollon kehittämisessä ei tule vähätellä. Oikealla lääkehoidolla voidaan estää taudin eteneminen siten, että korkeilta erikoissairaanhoidon kustannuksilta välttyään. Sairausvakuutuksen aiemmat lääkekorvausten alentamispäätökset ja laman syveneminen ovat johtaneet siihen, että monet lääkitystä tarvitsevat suomalaiset ovat jättäneet hankkimatta itselleen tarpeellisia lääkkeitä. Pelättävissä onkin, että heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevat kansalaiset lyövät laimin hoitonsa silkan vähävaraisuuden johdosta. Tämä saattaa johtaa terveydenhuollon muiden menojen selvään kasvuun niin, että sairausvakuutuksessa tehdyt "säästöt" käyvät kokonaisuudessaan kalliiksi.

Lääkekorvausten tarkoituksenmukaisuutta ja oikeudenmukaisuutta on syytä tarkastella siksi, että Suomen väestön vanheneminen johtaa sairausvakuutuksen lääkekorvausmenojen kasvuun. Tämä arviointi ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että sairausvakuutuksen lääkekorvaukset kokonaisuudessaan heikkenisivät. Pidämme tärkeänä, etteivät yksittäisen kansalaisen lääkemenot nouse kohtuuttomiksi. Siksi valiokunnan ehdotus peruskorvattavien lääkkeiden korvausosuuden nostamisesta nykyisestä 40 prosentista 50 prosenttiin on perusteltu. Valiokunnan esitys 80 prosentin korvauksen laskemisesta 75 prosenttiin ei sen sijaan mielestämme ole järkevä, vaan se saattaa johtaa vaikeista sairauksista kärsivien ja kalliita lääkkeitä hankkimaan joutuvien kansalaisten taloudellisen taakan kohtuuttomaan kasvuun. Em. ehdotusten taloudelliseksi tasapainottamiseksi olemme valmiit hyväksymään erityiskorvattavien lääkkeiden omavastuuosuudeksi 25 markkaa ostokerralta kuitenkin siten, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee kohtuullistaa ostokerran käsite tiettyjen, usein ostettavien lääkkeiden osalta. Valiokunnan kannasta poiketen katsomme myös, että lääkkeiden kokonaisomavastuuosuuden tulisi 3 100 markan sijasta olla 2 800 markkaa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 9 § näin kuuluvana:

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 b §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä korvataan:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) 80 prosenttia 25 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta, kun kysymyksessä on vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoidossa tarvittava välttämätön lääke; sekä

(3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista klinisistä ravintovalmisteista korvataan 50 prosenttia 50 markkaa tai 80 prosenttia 25 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvauksen tasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteen tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään tarkemmin, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena ja korvattavana valmisteena. Edellä 5 §:n 1 momentin 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan 50 prosenttia 50 markkaa ylittävstä määrästä kultakin ostokerralta.

Kun vakuutetun tämän pykälän mukaan saman kalenterivuoden aikana korvatuista lääkkeistä, klinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista korvaamatta jääneiden kustannusten yhteismäärä ylittää 2 800 markkaa (vuotuinen omavastuuosuus), on hänellä oikeus ylimenevältä määrältä lisäkorvaukseen. Lisäkorvaus maksetaan, jos se on kalenterivuodelta enemmän kuin 100 markkaa. Lisäkorvaus voidaan evätä kokonaan tai osittain, jos vakuutettu on menetellyt vilpillisesti korvausta haettaessa tai korvauksen epäämiseen on muu vakuutetusta johtuva erityinen syy.

(6 ja 7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1993

Ulla Anttila
Kyllikki Muttilainen

Jouko Skinnari
Virpa Puisto

Marjatta Vehkaoja